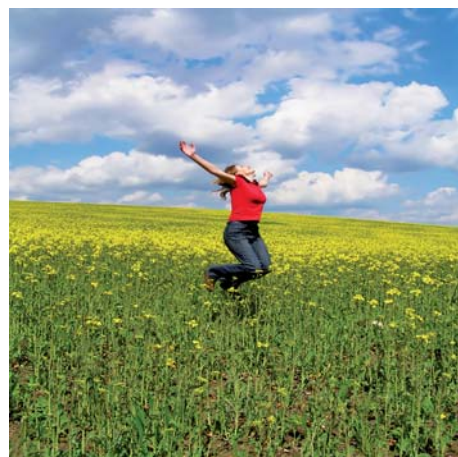
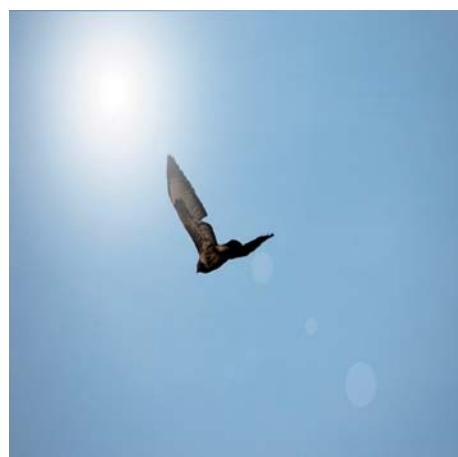

Lilian Zøllner, Bo A. Ejdesgaard, Børge Jensen, Iben Stephensen

TRAVELLERS

Har undervisningsforløbet en effekt?

Travellers Har undervisningsforløbet et effect?

©Forfatterne og Center for Selvmordsforskning Odense, 2011

Lilian Zöllner

Børge Jensen

Bo Andersen Ejdesgaard

Iben Stephensen

Det er tilladt at citere, kopiere m.v. fra denne rapport med tydelig kildehenvisning.

Layout og opsætning: Agnieszka Konieczna

Udgivet af Center for Selvmordsforskning

Søndergade 17

5000 Odense C

Tel: (+45) 66 13 88 11

Fax: (+45) 65 90 81 74

E-mail: info@cfsmail.dk

Hjemmeside: www.selvmordsforskning.dk

Med støtte fra Indenrigs- og Socialministeriet

1. udgave, 1. oplag,

April 2011

ISBN: 87-90291-81-6

978-87-90291-81-5

Forord

Travellers – livet er en rejse, er et undervisningsforløb for unge, som er sårbare og som mistrives. Nogle af de unge har tanker om selvmord og nogle har forsøgt at skade sig selv eller tage deres eget liv.

Travellers har været præsenteret på mange forskellige uddannelsesinstitutioner og for mange skoleledere, rektorer, studievejledere, lærere og unge. Vi har hver gang lært meget og har tilpasset Travellers de forslag og ideer, vi har fået under arbejdet.

Fra starten har vi og mange andre spurgt, om Travellers har en effekt på de unges sårbarhed og mistrivsel? Fortsætter de unge med at skade sig selv efter de har haft et undervisningsforløb som Travellers? Trives de bedre? Ændrer de tankegang og adfærd? Det er bl.a. disse spørgsmål, den foreliggende rapport forsøger at besvare.

Der er grund til at takke de mange, mange mennesker, som har bidraget til at få belyst spørgsmål og problemer i forbindelse med Travellersprojektet. Rektorerne, studievejlederne takkes for deres interesse og eleverne også for deres deltagelse. Uden økonomisk støtte ville projektet ikke have været gennemført, hvorfor der rettes en varm tak til Socialministeriet. Alle medarbejdere og konsulenter på Center for Selvmordsforskning har i større eller mindre udstrækning været involveret i Travellers og har ud fra deres faglige vinkel bidraget til mange frugtbare diskussioner. Alle takkes hermed.

Lilian Zøllner

April 2011

Indhold

1. Baggrund	6
2. Uddannelsesinstitutioner og screening af unge	7
2.1 Uddannelsesinstitutioner	7
2.2 Screeningsprocessen til Travellers	9
2.3 Berettiget til Travellers	11
3. Kvantitativ undersøgelse af effekten af Travellers.	16
3.1 Hvordan har de unge det umiddelbart efter undervisningsforløbet?	16
3.2 Hvordan har de unge det tre måneder efter undervisningsforløbet?	18
4. Kvalitativ undersøgelse af de unges tilfredshed med og anvendelse af Travellersforløbet.	21
4.1 Indledning	21
4.2 Udvalgelse	21
4.3 Deltagere	23
4.4 Formål/Metode	23
4.5 Resultater	23
4.6 Sammenfatning	31
Litteratur	32

1 Baggrund

Travellers er oprindeligt udviklet som et ph.d. projekt af Pauline Dickinson i slutningen af 1990'erne ved University of Auckland New Zealand. Siden 2002 er Travellers videreført i New Zealand af organisationen Skylight, støttet af Ministry of Health.

I 2005 indgik Center for Selvmordsforskning en kontrakt med Skylight, New Zealand om at oversætte og tilpasse Travellers til danske forhold. Socialministeriet i Danmark støttede projektet, som først var rettet mod unge med spiseforstyrrelser, men som efterfølgende blev rettet mod sårbare unge, som mistrivedes.

I 2006 begyndte Center for Selvmordsforskning at screene unge i de gymnasiale uddannelser med screeningsredskab SAYLE (Saving Young Lives Everywhere) (Sørensen et al., 2010; Zøllner og Jensen, 2010b) og at tilbyde de unge sårbare et Travellersforløb (Bjergsø et al., 2009).

Sideløbende blev Travellers med støtte fra Egtmont Fonden et tilbud til sårbare unge med anden etnisk baggrund (Rasmussen og Zøllner, 2008a; Rasmussen et al., 2008b).

Interessen for om undervisningsprogrammet Travellers har en effekt på sårbare unge i de gymnasiale uddannelser, har naturligvis været stor. I Danmark har vi i modsætning til New Zealand udviklet et andet og langt mere omfattende screeningsprogram, og de unge, som får tilbudt Travellers, er udvalgt efter andre kriterier end i New Zealand (Sørensen et al., 2010). Det er derfor ikke muligt at sammenligne de danske og new zealandske resultater.

2 Uddannelsesinstitutioner og screening af unge

For at deltage i et Travellers forløb, er elever blevet screenede ved hjælp af det såkaldte SAYLE (Saving Young Lives Everywhere) spørgeskema (Sørensen et al., 2010). Spørgeskemaundersøgelsen blev påbegyndt i skoleåret 2006-07 og er siden blevet besvaret af elever til og med skoleåret 2009-10. Undersøgelsen fortsætter i de kommende år.

Udover screeningsspørgsmålene til Travellers, indeholder SAYLE en lang række andre spørgsmål omkring beskyttende og belastende faktorer i forhold til unges sårbarhed (Zøllner og Jensen, 2010b).

Spørgeskemaet har i perioden gennemgået en udviklingsproces på baggrund af feedback fra elever og Travellers vejledere. Det har fx drejet sig om forslag til spørgsmål, der formuleringsmæssigt kunne forbedres, eller områder der metodisk kunne strammes op. I 2010 var der 5 versioner (A-E). Med hensyn til screenings-spørgsmålene til Travellers, er disse dog ikke i

væsentlig grad ændrede, så en sammenligning af alle 5 versioner godt kan foretages.

2.1 Uddannelsesinstitutioner

Som det kan ses af tabel 2.1, har SAYLE geografisk primært været anvendt på uddannelsesinstitutioner i det gamle Fyns Amt og Region Syddanmark. Begrundelser herfor er bl.a., at Register for Selvmordsforsøg dækker det tidligere Fyns Amt og at der i amtet er gennemført undersøgelser om mistriksel blandt unge i folkeskolens ældste klasser (Zøllner og Jensen, 2010a).

Fra skoleåret 2008-09 er SAYLE imidlertid også blevet gennemført i Region Midtjylland, og i 2009-10 også på HTX Næstved og på Næstved gymnasium i Region Sjælland. Dette blev iværksat på baggrund af et ønske om større geografisk spredning på projektet. Af tabel 2.1 fremgår det, hvilke uddannelsesinstitutioner, der har deltaget.

Tabel 2.1 Uddannelsesinstitutioner, der har deltaget.

Skole	Skoleår	Region
Fyns HF	2006/07	Syddanmark
Fåborg Gymnasium	2006/07/08	Syddanmark
Midfyns Gymnasium	2006/07	Syddanmark
Mulernes Legatskole	2006/07	Syddanmark
Nyborg Gymnasium	2006/07	Syddanmark
Odense Tekniske Gymnasium	2006/07	Syddanmark
Sct Knuds Gymnasium	2006/07	Syddanmark

2 Uddannelsesinstitutioner og screening af unge

Tabel 2.1 fortsat

Skole	Skoleår	Region
Svendborg Gymnasium	2006/07	Syddanmark
Tietgen Handelsgymnasium	2006/07	Syddanmark
Tørnbjerg Gymnasium	2006/07	Syddanmark
Vestfyens Gymnasium	2006/07/08/09	Syddanmark
Fredericia Gymnasium	2007/08	Syddanmark
IBC Fredericia	2007/08	Syddanmark
IBC Kolding	2007/08	Syddanmark
Kolding Amtsgymnasium	2007/08	Syddanmark
Munkensdam Amtsgymnasium	2007/08	Syddanmark
Egå Gymnasium	2008/09	Midtjylland
EUC-SYD Sønderborg	2008/09/10	Syddanmark
HTX Christiansbjerg	2008/09	Midtjylland
HTX Viby	2008/09	Midtjylland
Skanderborg-Odder Handelsskole	2008/09	Midtjylland
Tønder Gymnasium	2008/09/10	Syddanmark
Tønder Handelsskole	2008/09	Syddanmark
Viby Gymnasium og HF	2008/09	Midtjylland
Haderslev Katedralskole	2009/10	Syddanmark
HTX Næstved EUC Sjælland	2009/10	Sjælland
Næstved Gymnasium og HF	2009/10	Sjælland
Odder Gymnasium	2009/10	Midtjylland
Skanderborg Odder Handelsskole	2009/10	Midtjylland
Skanderborg Odder HF	2009/10	Midtjylland

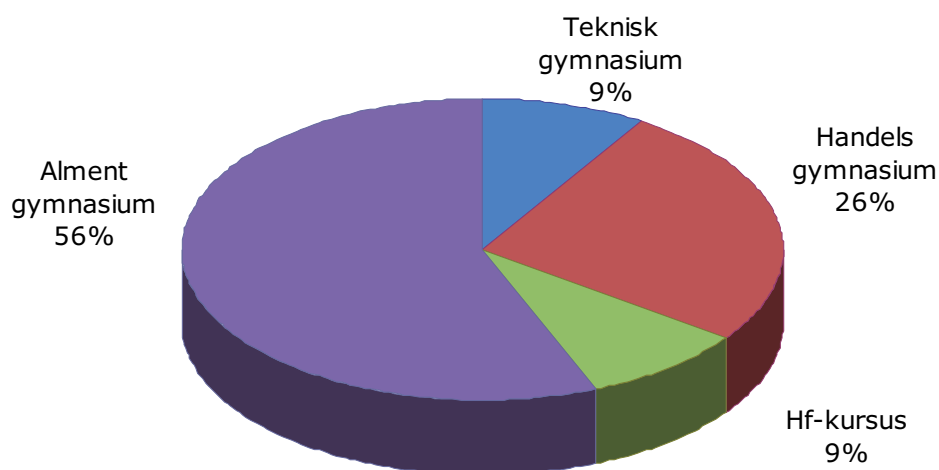

2.1.1 Uddannelsesretninger

SAYLE projektet har hidtil kun været anvendt på de gymnasiale skoler i Danmark. Ud fra figur 2.1 kan det ses, at den største gruppe screenede

elever går på en almen gymnasial uddannelse (STX), mens den næststørste gruppe er de hande­lsgymnasiale elever (HHX).

Figur 2.1 Andelen af uddannelsesinstitutioner

2.2 Screeningsprocessen til Travellers

Screeningsprocessen til berettigede elever til Travellers tager sit første udgangspunkt i 8 grupper af spørgsmål i SAYLE skemaet (A-H). Disse er følgende med dertilhørende besvarelse for berettigelse til Travellers:

A. "Hvor mange skoler har du gået på de sidste 5 år?"

- 7 eller flere skoler

B1. "Har du det godt med dig selv det meste af tiden?"

- Nej

B2. "Hvor længe har du ikke haft det godt?"

- 1/2 år eller længere

C. *Weinberger Adjustment Inventory (WAI) skala*. Består af følgende 12 spørgsmål, der hver giver en score fra 1-5 afhængig af besvarelsen 'Forkert/Aldrig', 'Delvis forkert/Sjældent', 'Ved ikke/Af og til', 'Delvis rigtigt/Ofte' eller 'Rigtigt/Næsten altid'. Ved en samlet score på 40+ karakteriseres person som berettiget til Travellers. Nedenunder er spørgsmålene grupperet efter deres pointgivning:

"Jeg er ikke særlig sikker på mig selv"

"Jeg kan ikke særlig godt lide mig selv"

"Jeg bekymrer mig for meget om uvigtige ting"

"Jeg føler mig ofte trist og ulykkelig"

"Jeg er i så dårligt humør, at jeg bare har lyst til at lave ingenting"

"Jeg føler mig ensom"

2 Uddannelsesinstitutioner og screening af unge

"I de sidste år har jeg følt mig mere nervøs eller bekymret, end jeg behøver at være"

"Jeg føler mig nervøs for at ting ikke bliver, som jeg gerne vil have dem til at være"

- 'Forkert/Aldrig'=1 til 'Rigtigt/Næsten altid'=5

"Jeg tænker ofte på mig selv som en glad person"

"Jeg er typen, som har en masse sjov"

"Jeg føler mig oftest som den person, jeg gerne vil være"

"Jeg føler mig meget glad"

- 'Forkert/Aldrig'=5 til 'Rigtigt/Næsten altid'=1

D. *Livsbegivenhedsskala*. Består af 17 livsbegivenheder, hvor personen skal udfylde om vedkommende har oplevet samme, og i så fald, hvorledes dette har berørt pågældende. Hvis personen har 4 eller flere livsbegivenheder, der har berørt vedkommende 'Meget negativt', er personen berettiget til Travellers. Følgende livsbegivenheder:

"At du er flyttet fra et andet land"

"At du har flyttet hus/bolig"

"At dine forældre er blevet skilt eller er flyttet fra hinanden"

"At en, som står dig nær, er død"

"Alvorlig sygdom eller ulykke hos en, som står dig nær"

"At blive såret af nogen"

"At du har mistet et vigtigt venskab"

"At du og din kæreste har slået op"

"At du har været alvorlig syg eller i en alvorlig ulykke"

"At du har vanskeligheder med skolen"

"At du har problemer med penge derhjemme"

"At du er blevet nedgjort"

"At du har fået racistiske bemærkninger"

"At du har fået en advarsel eller er blevet sendt hjem"

"At du har flyttet skole"

"At du er blevet mobbet (f.eks. via mobil)"

"Andet (Hvis ja, skriv)"

E. *Sårbarhed*

"Har du i det sidste års tid haft alvorlige personlige, følelsesmæssige eller psykiske problemer?"

"Havde du brug for professionel hjælp f. eks. læge, socialrådgiver, psykolog, psykiater, telefonrådgivning?"

F. *Overvejelser om selvskaade*

"Har du nogen sinde alvorligt overvejet at tage en overdosis eller på anden måde skade dig selv uden at gennemføre det?"

"Hvornår var sidste gang?"

G. *Selvskaadende adfærd*

"Har du nogensinde forsøgt at skade dig selv fx ved at tage en overdosis piller eller anden medicin eller ved at snitte i dig selv?"

H. *Risiko for spiseforstyrrelse*

"Spiller mad en dominerende rolle i dit liv?"

"Har du været bange for at miste kontrollen med hvor meget, du spiste?"

"Har du ment, at du var tyk, selv om andre sagde, at du var for tynd?"

"Har du fremprovokeret opkastninger, når du har følt dig overmæt?"

"Har du tabt dig mere end 6 kg i løbet af tre måneder?"

For at blive tilbudt et Travellers forløb skal personen altså opfylde én eller flere af nedenstående kriterier. Udover dette har der i nogle af SAYLE spørgeskemaets versioner tillige været spørgsmål angående eventuel interesse i deltagelse i et Travellers forløb.

A. Gået på mere end 7 skoler indenfor de sidste 5 år.

2 Uddannelsesinstitutioner og screening af unge

B. Ikke haft det godt med sig selv det meste af tiden i mere end et halvt år.

C. Scoret mindst 40 på Weinberger Adjustment Inventory (WAI) skala

D. Scoret mindst 4 på meget negativt i Life Events Scale (Livsbegivenhedsskala)

E. Haft brug for professionel hjælp på grund af alvorlige problemer

F. Har overvejet at tage en overdosis eller anden skade på sig selv mindre end et år siden.

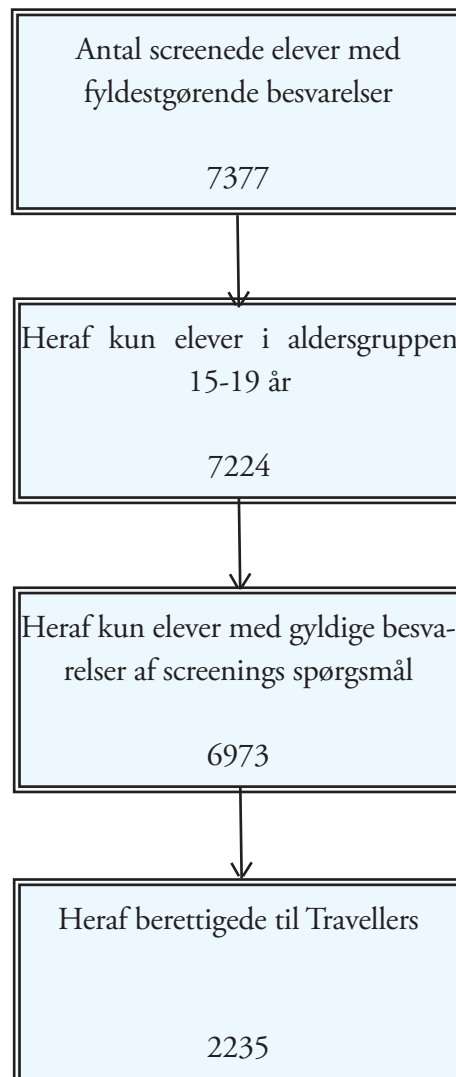
G. Har forsøgt at skade sig selv.

H. Har scoret mindst 2 på Risiko for spiseforstyrrelse samtidig med mindst 30 på Weinberger Adjustment Inventory.

2.3 Berettiget til Travellers

Som det fremgår af figur 2.2 har i alt 7377 besvaret spørgeskemaet fyldestgørende, og 2235 er berettiget til Travellers.

Figur 2.2 Andel af screenede og berettigede elever til Travellers

2 Uddannelsesinstitutioner og screening af unge

2.3.1 Køn

Af tabel 2.2 og 2.3 fremgår det, at der er tale om 32,1 % af eleverne og der er signifikant overvægt af piger. Hverken antal af berettigede eller kønsfordelingen er overraskende, idet anden forskning

(Zøllner og Jensen, 2010a; Zøllner og Jensen, 2010b; Ejdesgaard, 2009; Ejdesgaard et al., 2009) peger i samme retning.

Tabel 2.2 Elever fordelt på berettigelse til Travellers

	Berettiget		Ikke-berettiget	
	n	%	n	%
Alle respondenter	2235	32,1	4738	68,0

Tabel 2.3 Elever fordelt på køn og berettigelse til Travellers

Køn (n=6971)	Berettiget	Ikke-berettiget	OR
	%	%	(simpel)
Drenge	17,7	82,3	1
Piger	43,7	56,3	3,57***

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,0001

2.3.2 Etnicitet

Som det fremgår af tabel 2.4 er hovedparten af de unge, som er berettiget til Travellers, vesterlændinge. Der ikke er signifikante forskelle på andelen af vesterlændinge og ikke-vesterlændinge, der er berettiget til Travellers, også når der er korrigeret for køn. For en nærmere definition af etniske minoriteter se Ejdesgaard, 2009. Anden forskning

viser, at selvmordsadfærd og selvskade forekommer mere blandt vesterlændinge end blandt ikke-vesterlændinge (Zøllner, 2008; Stephensen og Zøllner, 2008).

Tabel 2.4 Elever fordelt på etnicitet og berettigelse til Travellers

Etnicitet (n=3474)	Berettiget	Ikke-berettiget	OR	OR
	%	%	(simpel)	(korrigeret for køn)
Vesterlænding (def I)	32,9	67,2	1	1
Indvandrer ikke-vestligt land	26,1	73,9	0,72	0,76
Efterkommer ikke-vestligt land	33,3	66,7	1,02	1,07
Vesterlænding (def II)	31,6	68,4	1	1
Ikke vesterlænding (def II)	32,1	67,9	1,06	0,95
Vesterlænding (def III)	32,2	67,8	1	1
Ikke-vesterlænding (def III)	30,2	69,8	0,95	0,92

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,0001

2 Uddannelsesinstitutioner og screening af unge

2.3.3 Skoleform

I forhold til det almene gymnasium er der på HF og HTX en signifikant større andel, som er

berettiget til Travellers, når der korrigeres for køn (Tabel 2.5).

Tabel 2.5 Elever fordelt på skoleform og berettigelse til Travellers

Skoleform (n=6908)	Berettiget	Ikke-berettiget	OR	OR
	Ja	Nej	(simpel)	(korrigeret for køn)
Alment Gymnasium	31,8	68,2	1	1
HF-kursus	45,2	54,8	1,77***	1,70***
Handels Gymnasium	30,8	69,2	0,96	1,08
Teknisk Gymnasium	26,7	73,3	0,78**	1,34**

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,0001

2.3.4 Kommunestatus

Der er som tidligere nævnt blevet screenet på uddannelsesinstitutioner i flere regioner (se tabel 2.1). Som det fremgår af tabel 2.6 er der ikke en større andel af elever fra skoler i udkantsdanmark, som er berettiget til Travellers end elever på skoler, som ikke ligger i udkantsdanmark.

som ligger mere end 40 km fra nærmeste stærke geografiske center (byer med over 40.000 arbejdspladser, og som har flere indpendlere end udpendlere - dvs. Hovedstadsregionen, Århus Kommune, Odense Kommune og Aalborg Kommune) og mere end 30 km fra det nærmeste geografiske center i øvrigt.

Udkantsdanmark eller Baglandet er en fælles betegnelse for Danmarks 30 udkantskommuner. En udkantskommune er en kommune, hvis største by har mindre end 30.000 indbyggere og

Tabel 2.6 Elever fordelt på kommunestatus og berettigelse til Travellers

Kommunestatus (n=6966)	Berettiget	Ikke-berettiget	OR	OR
	%	%	(simpel)	(korrigeret for køn)
Ikke-udkantskommune	32,1	67,9	1	1
Udkantskommune	31,7	68,3	0,98	0,93

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,0001

2 Uddannelsesinstitutioner og screening af unge

2.3.5 Familieform

Der er en større andel af unge, som bor i anden familieform end kernefamilie, som er berettiget til Travellers (tabel 2.7)

Tabel 2.7 Elever fordelt på familieform og berettigelse til Travellers

Familieform (n=6973)	Berettiget %	Ikke-berettiget %	OR (simpel)	OR (korrigeret for køn)
Kernefamilie	27,4	72,6	1	1
Udkantskommune	40,8	59,2	1,84***	1,79***

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,0001

2.3.6 Sundhedsmæssige faktorer

Når der er korrigeret for køn, er der en større andel, som drikker 10 eller flere genstande om ugen, ryger og indtager stoffer, der er berettiget til

Travellers end unge, som ikke har denne adfærd (tabel 2.8).

Tabel 2.8 Elever fordelt på sundhedsmæssige faktorer og berettigelse til Travellers

Sundhedsmæssig faktor (n=6968)	Berettiget %	Ikke-berettiget %	OR (simpel)	OR (korrigeret for køn)
Drikker aldrig alkohol	30,9	69,1	1	1
Under 10 genstande om ugen	32,9	67,1	1,05	1,04
10 eller flere genstande om ugen	30,3	69,7	0,94	1,35**
Ryger ikke	28,9	71,1	1	1
Ryger	45,4	54,6	2,05**	2,14***
Intet stofmisbrug	29,9	70,1	1	1
Har taget stoffer inden for et år	39,0	61,0	1,49***	2,07***

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,0001

2.3.7 Trivselsmæssige faktorer

Blandt de unge, som er berettiget til Travellers, er der en større andel, som har problemer med at trives i klassen, som tvivler på at de kan regne med

venner, familie, lærere og om de betyder meget for venner og familie. Som det fremgår af tabel 2.9 er forholdene kønsafhængige.

2 Uddannelsesinstitutioner og screening af unge

Tabel 2.9 Elever fordelt på trivselsmæssige og berettigelse til Travellers

Trivsel (n=6973)	Ja		Nej		OR (simpel)	OR (korrigeret for køn)
	Berettiget	Ikke berettiget	Berettiget	Ikke berettiget		
Jeg trives i klassen	29,6	70,4	55,8	44,2	3,06***	2,86***
Kan regne med venner	30,0	70,0	57,7	42,3	3,21***	3,77***
Betyder meget for venner	29,1	70,9	52,6	47,4	2,70***	3,38***
Kan regne med familien	29,7	70,3	67,1	32,9	4,84***	5,14***
Betyder meget for familien	30,4	69,6	67,4	32,6	4,72***	5,52***
Kan regne med lærerne	25,8	74,2	42,7	57,3	2,12***	2,10***

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,0001

2.3.8 Sammenfatning

Sammenfattende tegner der sig et billede af, hvad der er kendetegnende for de unge, som er berettiget til Travellers (se tabel 2.10). Det er piger, HF

elever, HTX elever, der lever i anden familieform end kernefamilien, der ryger og som indtager stoffer.

Tabel 2.10 Elever fordelt på køn og berettigelse til Travellers

Køn (n=6971)	OR (Multipl)
Dreng	1
Piger	4,08***
Vesterlænding (def III)	1
Ikke-vesterlænding (def III)	0,99
Alment Gymnasium	1
HF-kursus	1,40**
Handelsgymnasium	1,06
Teknisk Gymnasium	1,41**
Ikke-udkantskommune	1
Udkantskommune	1,02
Kernefamilie	1
Anden familieform	1,61***
Drikker aldrig alkohol	1
Under 10 genstande om ugen	0,96
10 eller flere genstande om ugen	0,90
Ikke-ryger	1
Ryger	1,60***
Intet stofmisbrug	1
Har taget stoffer inden for et år	1,70***

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,0001

3 Kvantitativ undersøgelse af effekten af Travellers

I alt 179 elever har taget imod tilbuddet om Travellers på skoler, hvor der har været tilmeldinger nok til at oprette Travellers-hold. De unge har primært fulgt Travellersundervisningen på egen uddannelsesinstitution dvs., at der på nær få undtagelser kun er blevet oprettet hold, hvis der har været tilstrækkeligt antal elever til et hold på skolen. Begrundelsen for dette er, at de unge derved har mulighed for at få relationer på tværs af klasseskel men på samme skole. Undtagelserne er, at elever fra naboskoler har dannet hold sammen.

De unge, som har taget i mod tilbuddet, har ved screeningen scoret 37,3 på Weinberger Adjustmen Inventory, (se kap. 2).

3.1 Hvordan har de unge det umiddelbart efter undervisningsforløbet?

118 af de unge har umiddelbart efter de 8 undervisningsforløb besvaret spørgsmål om, hvordan de har haft det den sidste måned. De har scoret 37,1 på Weinberger Adjustmen Inventory, (se kap. 2).

3.1.1 Overvejelser om selvskaede og selvskaedende adfærd

De unge har desuden svaret på spørgsmål om, hvorvidt de har overvejet at skade sig selv eller skadet sig selv inden for de seneste 30 dage. Som det fremgår af tabel 3.1 og 3.2 har hovedparten svaret nej.

Tabel 3.1 Overvejelser om selvskaede inden for de seneste 30 dage

	Antal	%
Nej	88	77%
Ja, mindre end en gang om ugen	45	13%
Ja, en enkelt gang om ugen	3	3%
Ja, flere gange om ugen	9	8%
Ja, dagligt	0	0%
I alt	115	

Tabel 3.2 Selvskaede inden for de seneste 30 dage

	Antal	%
Nej	97	84%
Ja, mindre end en gang om ugen	16	14%
Ja, en enkelt gang om ugen	1	1%
Ja, flere gange om ugen	0	0%
Ja, dagligt	1	1%
I alt	115	

3 Kvantitativ undersøgelse af effekten af Travellers

Som det fremgår af tabel 3.3 svarer 96 %, at undervisningsforløbet har været meget eller noget

Tabel 3.3 Oplever du at Travellersforløbet har været gavnligt for dig?

	Antal	%
Meget	53	50%
Noget	48	46%
Ingen forskel	4	4%
I alt	105	

3.1.2 Deltagelse i Travellersgruppen

De unge er blevet bedt om at sætte en cirkel rundt om de ord, som de mener passer på Travellersprogrammet samlet set. De har mulighed for at tilføje flere ord.

Som det fremgår af tabel 3.4 angiver langt hovedparten, at det har været lærerigt, interessant og nyttigt. Ingen mener, det har været onskabsfuldt.

Tabel 3.4 Hvad synes du om Travellersprogrammet?

	Antal	%
Nyttigt	87	71
Onskabsfuldt	0	0%
Dumt	1	1%
Interessant	101	83%
Sjovt	65	53%
Forvirrende	14	11%
Kedeligt	6	5%
Spændende	75	61%
Ubrugeligt	1	1%
Genialt	22	18%
Sejt	7	6%
Lærerigt	106	87%

122 elever har desuden evalueret deltagelse i Travellersgruppen. De er blevet bedt om at færdiggøre nedenstående sætninger. Nedenstående eksempler fra besvarelserne er med kursiv:

I denne Travellers-gruppe blev jeg overrasket over:

- **at jeg godt kunne lide**

at man kom så tæt på sig selv

at det var lavet pædagogisk

at nævne "private ting" i gruppen

mig selv

at det vi arbejdede med blev fremlagt nærmest overforståeligt/billedligt

at diskutere livet som en rejse

at være i gruppen og bare lytte

at være et sted hvor folk vidste at jeg måske havde det svært

at være en fælles gruppe hvor man ku' snakke frit

at binde netværk

3 Kvantitativ undersøgelse af effekten af Travellers

at lytte og tænke over tingene
at høre andres erfaringer og metoder i hverdagen
at tegne mine følelser
at snakke om følelserne og kunne være åben

• **at jeg ikke kunne lide**

hvis 'nye' mennesker kom ind i gruppen
at ræsonnere over mig selv
at ytre min personlige mening
at snakke om egne følelser,- fandt det svært
at det kun var et kort forløb

• **at det sværeste for mig var**

at udtrykke præcis hvad jeg mente
at tage hvad vi har lært 'med ud af lokalet' og formidle det i min egen hverdag
at være åben for de andre deltagere
at udtrykke en følelse
at indse virkeligheden

at tænke / reflektere over mig selv og vide at andre måske skulle se hvad jeg skrev. Dog var resultatet også det jeg fik mest ud af
at tegne en tegning over ens livsforløb

3.2 Hvordan har de unge det tre måneder efter undervisningsforløbet?

45 af de unge har tre måneder efter undervisningsforløbet besvaret spørgsmålet om, hvordan de har haft det den sidste måned. De har scoret 38,1 på Weinberger Adjustmen Inventory, (se kap. 2).

3.2.1 Overvejelser om selvskade og selvskadende adfærd

Hovedparten af de unge har ikke overvejet selvskade inden for de seneste 30 dage (tabel 3.5), men desværre er der stadig 12 %, som har overvejelser om at skade sig selv.

Tabel 3.5 Overvejelser om selvskade inden for de seneste 30 dage

	Antal	%
Nej	40	93%
Ja, mindre end en gang om ugen	3	7%
Ja, en enkelt gang om ugen	0	0%
Ja, flere gange om ugen	0	0%
Ja, dagligt	0	0%
I alt	43	

Som det fremgår af tabel 3.6 angiver hovedparten, at de ikke har skadet sig selv inden for de seneste

30 dage, men desværre er der 7 %, som svarer, at de har skadet inden for den seneste måned.

Tabel 3.6 Selvskade inden for de seneste 30 dage

	Antal	%
Nej	38	88%
Ja, mindre end en gang om ugen	2	5%
Ja, en enkelt gang om ugen	1	2%
Ja, flere gange om ugen	2	5%
Ja, dagligt	0	0%
I alt	43	

3 Kvantitativ undersøgelse af effekten af Travellers

Tre måneder efter Travellersforløbet giver 91 % udtryk for, at det har været meget eller noget gavnligt for dem (Tabel 3.7).

Tabel 3.7 Oplever du at Travellersforløbet har været gavnligt for dig?

	Antal	%
Meget	22	51%
Noget	17	40%
Ingen forskel	4	9%
I alt	43	

3.2.2 Deltagelse i Travellersgruppen

18 af de unge har tre måneder efter evalueret deres deltagelse i Travellersgruppen. Som det fremgår af

tabel 3.8 giver hovedparten udtryk for, at det har været nyttigt, interessant og lærerigt.

Tabel 3.8 Hvad synes du om deltagelsen i Travellersprogrammet?

	Antal	%
Nyttigt	13	72%
Ondskabsfuldt	0	0%
Dumt	0	0%
Interessant	13	72%
Sjovt	6	33%
Forvirrende	2	11%
Kedeligt	1	6%
Spændende	6	33%
Ubrugeligt	2	11%
Genialt	2	11%
Sejt	0	0%
Lærerigt	13	72%

Desuden er de unge også efter tre måneder blevet bedt om at færdiggøre nedenstående sætninger. Nedenstående eksempler fra besvarelsene er med kursiv:

I denne Travellers-gruppe blev jeg overrasket over:

- **at jeg godt kunne lide**

at vejlederne var så engageret i forløbet

at fortælle om egne erfaringer

at snakke åbent i gruppen

at være tilstede og "lukke op" overfor de andre

at jeg ingen kendte og at ingen kendte mig

mennesker i gruppen og trygheden

- **at jeg ikke kunne lide**

at det var så kort

3 Kvantitativ undersøgelse af effekten af Travellers

at snakke om oplevelser der kom for tæt på mig selv

• **at det sværeste for mig var**

at åbne mig for andre/fremmede mennesker

at beskrive tanker og følelser

at være åben omkring mine følelser

at være centrum for opmærksomheden

• **at det mest brugbare for mig var**

de råd vi fik fra gang til gang

selvtillid, selvværd og selvfølelse – emnet

livskortet

at få sat ord på følelser

at få åbnet øjnene

lære at udnytte mit netværk

selvtillid

selvtillids-opbygning

at lære at vende negative tanker

• **Travellers-gruppen ville have været bedre for mig, hvis**

det havde været over en længere periode

jeg var mere udadvendt

Besvarelserne af spørgeskemaerne skal ses i relation til de unges besvarelser i interviewene, hvilket fremgår af kap. 4.

4 Kvalitativ undersøgelse af de unges tilfredshed med og anvendelse af Travellers-forløbet

4.1 Indledning

Som det fremgik af kapitel 3 har i alt 179 unge deltaget i et Travellers forløb. 48 unge ud af den samlede deltagerpopulation er blevet interviewet. Formålet med interviewene er at afdække deltagerens tilfredshed med forløbet, samt hvorvidt eleverne efterfølgende har anvendt Travellers i deres hverdag. Som tidligere beskrevet bliver eleverne udvalgt til et Travellers forløb ud fra 8 screeningskriterier. Dette kapitel viser bl.a., hvorledes screeningskriterierne fordeler sig i forhold til hinanden og i forhold til køn. Derudover vil resultaterne fra de 48 interviews blive præsenteret, og endeligt vil informantgruppens besvarelse af evalueringsskemaerne blive omtalt.

4.2 Udvalgelse

De 48 interviewpersoner har som de øvrige deltagere i Travellers udfyldt et SAYLE spørgeskema¹. I spørgeskemaet er implementeret et screeningsredskab, hvor følgende 8 screeningskriterier indgår. De, der opfylder et eller flere af nedenstående kriterier, er berettiget til et Travellers forløb.

A. Har gået på 7 skoler inden for de sidste 5 år
B. Har ikke haft det godt med sig selv det meste af tiden inden for de sidste 6 måneder
C. The Subjective Experience of Distress Scale (Kort form af Weinberger Adjustment Inventory (WAI)), hvor en værdi på ≥ 40 berettiger til Travellers

D. Liste over livsbegivenheder sket inden for de seneste 12 måneder, hvor deltageren vurderer hændelsernes påvirkning som hhv. positivt, lidt negativt, noget negativt eller meget negativt, og hvor ≥ 4 på "meget negativt" berettiger til Travellers

E. Har haft brug for hjælp, pga. alvorlige personlige, følelsesmæssige eller psykiske problemer inden for det sidste år

Overvejelser om selvskaade, herunder overvejelser om selvmord:

F. Har mindst én gang inden for det seneste år alvorligt overvejet at tage en overdosis eller på anden måde skade sig selv uden at gennemføre selvskaadende adfærd, herunder selvmutilerende adfærd:

G. Har forsøgt at skade sig selv

Spiseforstyrrelser, herunder risikoadfærd for spiseforstyrrelser

H. SCOFF= 2 samt The Subjective Experience of Distress Scale (WAI) : 30 (Bjergsø et al., 2009)

Figur 4.1 viser, hvordan screeningskriterierne fordeler sig i forhold til hinanden og i forhold til køn. Procentsatserne er i forhold til det samlede antal besvarelser (fordelt på køn samt total). For eksempel falder 0 % af drengene, 2,5 % af pigerne og samlet set 2,5 % af besvarelserne ind under det første screeningskriterium A.

De kriterier, der totalt inkluderer flest er C (Weinberger Life distress) og E (Har haft brug for hjælp).

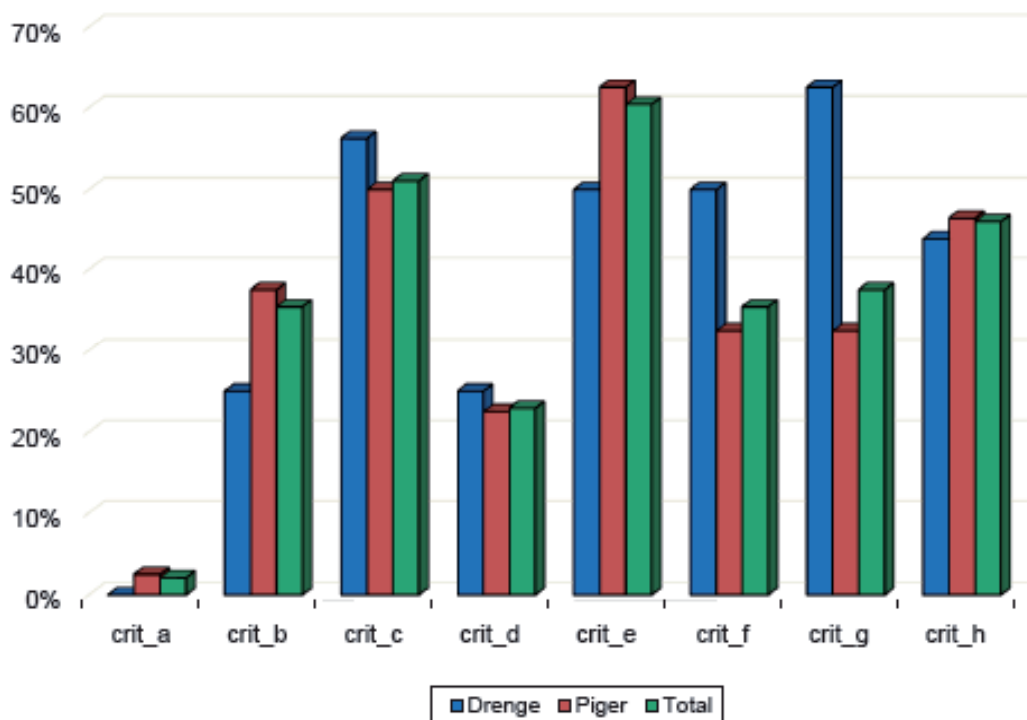
¹ SAYLE (Saving Young Lives Everywhere) er et forskningsbaseret projekt, der støttes af Socialministeriet. Projektets formål er at afdække, analysere og beskrive 16-19-årige unges tanker om selvmord/selvskaade samt selvskaadente

4 Unges tilfredshed med Travellersforløbet

Det kriterium, der tegner sig for flest piger, er E. Her indgår 62,5 % af pigerne. Det kriterium der inkluderer flest drenge er G. Her indgår 62,5 %

af drengene. Det mindst betydelige kriterium for såvel drenge som piger er skoleskift (A).

Figur 4.1 De 8 Screeningskriterier

Tabel 4.1 viser hyppigheden af de enkelte kriterier fordelt på køn, således at tallene 1-8 angiver de enkelte kriteriers forekomst set i forhold til hinanden (1= hyppigst forekommende kriterium, 8=mindst forekommende kriterium). Generelt set ligner drengene og pigerne hinanden i forhold til rangering af kriterier. Den væsentligste forskel er selvskaade, der rangerer højt ved drengene men lavt

ved pigerne. Dette afviger fra andre undersøgelser, idet den højeste forekomst af selvskaade adfærd typisk findes hos pigerne. Foreliggende resultat må nok tilskrives den forholdsvis lille deltagerpopulation (Ejdesgaard et al., 2009). De fire hyppigst forekommende kriterier er E, C, H og G. Og de lavest rangerende er kriterium A og D, hvilket er identisk for såvel drenge som piger.

Tabel 4.1 Hyppigheden af de enkelte kriterier fordelt på køn

	Dreng	Piger
7+ skoler (A)	6	7
Ikke godt 6+ mdr. (B)	5	4
Weinberger (C)	2	2
Life Events (D)	5	5
Brug for professionel hjælp (E)	3	1
Selvskadetanker (F)	3	5
Selvskade (G)	1	5
Scoff, Spiseforstyrrelse (H)	4	3

4.3 Deltagere

I alt 48 personer er blevet interviewet. De er i alderen 16-20 år, 16 (33, 3 %) er drenge og 32 (66,7 %) er piger. De 48 personer er tilfældigt udvalgt, de blev efter et Travellers forløb spurgt, om de ønskede at deltage i et forskningsinterview. Interviewene blev foretaget af konsulenter eller undervisere/vejledere tilknyttet Travellers-projektet og blev typisk gennemført på den pågældende elevs skole. Interviewene blev optaget på diktafon og efterfølgende lagt over på digital voice editor 2. Båndene er blevet lyttet igennem og transkriberet, og svarene er derefter kategoriseret efter temaer. Interviewene har typisk en varighed på 1 time.

4.4 Formål/Metode

Formålet med interviewene er primært at undersøge, om deltagerne har været tilfredse med Tra-

vellers-forløbene, og hvorvidt Travellers er blevet anvendt efterfølgende. Til analysen af interviewene er valgt en meningskondenserende analyse. En meningskondensering betyder, at lange interviewtekster reduceres til korte, mere præcise formuleringer. Der skabes således overblik over datamaterialet ved at fremhæve og organisere data efter temaer.

4.5 Resultater

Interviewguiden er opdelt i tre faser, den første fase omhandler tiden før Travellers, her bliver spurgt ind til deltagernes motivation samt forventninger til forløbet. Anden fase beskriver selve Travellers forløbet, herunder om respondenterne var tilfredse med forløbet. Tredje fase omhandler tiden efter Travellers kurset. Fokus er, hvorvidt deltagerne har anvendt Travellers eller ej (Tabel 4.2).

Tabel 4.2 Interviewets tidsmæssige inddeling

Før forløbet	Under forløbet	Efter forløbet
- Motivation	- Tilfredshed	- Anvendelse
- Forventninger		

4 Unges tilfredshed med Travellersforløbet

4.5.1 Tiden før Travellers

Som screeningsresultaterne indikerer, er Travellers deltagerne berettiget til et Travellersforløb, idet der i gruppen bl.a. er identificeret selvskadende adfærd, personlige og følelsesmæssige problemer samt risiko for spiseforstyrrelser. De kvalitative svar afspejler i høj grad screeningsresultaterne, idet respondenterne bl.a. kommer ind på spiseforstyrrelser, selvskadende adfærd samt andre personlige og følelsesmæssige problemer såsom tab af nærtstående, mobning, forældres skilsmisse samt introverte adfærdsformer såsom tristhed, ensomhed, dårligt selvværd osv. Mange af deltagerne har ydermere anvendt eller anvender professionel hjælp ofte i form af en psykolog.

I forhold til diverse sociale og psykiske problemer siger deltagerne bl.a.:

En dreng siger: Jeg havde det rigtig dårligt, havde det dårligt i min hverdag skadede også mig selv... manglede redskaber til at takle min hverdag.

En anden deltager siger:

Mine bedsteførelde er alle døde og mine forældre skilt, så jeg havde brug for at tale med jævnaldrende, der havde prøvet det samme.

En pige siger:

Har problemer med mit selvværd, spiseforstyrrelse (overspisning) og depression. Håbede Travellers kunne hjælpe.

En deltager siger om sine problemer:

Jeg havde det ikke særligt godt pga. mange ting, bl.a. pga. mobning... er blevet voldtaget... det var meget hårdt.

4.5.2 Tilbuddet

De fleste i informantgruppen er ikke overrasket

over, at de fik tilbudt et Travellers-forløb, hvilket indikerer, at de unge er bevidste om, at de har en eller anden form for psykosociale problemer.

En pige siger:

Jeg vidste godt, at jeg ville få tilbuddet. Jeg har mange problemer i min hverdag.

En anden siger:

Jeg er et problembarn, så jeg vidste godt, at jeg ville få det tilbudt.

4.5.3 Åbenhed omkring deltagelse

Ikke alle Travellers-kursisterne er lige åbne omkring deres deltagelse i forløbet.

En pige siger således:

Jeg fortalte det til min kæreste, men ikke forældre og klassekammerater, de ved ikke noget om mine problemer, vil ikke gøre dem urolige.

Andre var dog mere åbne vedrørende deltagelse i Travellers-forløbet:

Jeg talte med mine forældre om det, de sagde, det lyder da fint, bare du får det godt.

Årsager til ikke at indvie ex. klassekammeraterne i forløbet er typisk, at de unge ikke vil stemples som psykisk ustabile personer og dermed blive opfattet som anderledes og unormale. Ydermere er nogle af forældrene ikke vidende om de unges vanskeligheder, og de unge har ingen intentioner om at betro sig til deres respektive forældre, især fordi de ikke vil gøre forældrene urolige og/eller belaste dem unødigt².

4.5.4 Forventninger til forløbet

Ikke overraskende har de fleste i informantgrup-

² Ikke at indvie forældrene i deltagelse gælder dog kun kursister over 18 år, da unge under 18 år skal have forældrenes tilladelse til deltagelse i kurset.

4 Unges tilfredshed med Travellersforløbet

pen forventninger om at få nogle nyttige redskaber, så de kan lære at håndtere og takle deres psykosociale problemer. Endvidere har de unge en forventning om at møde ligesindede med identiske problemstillinger. Forhåbningen blandt eleverne er således, at de kan lære af hinandens erfaringer i forhold til at mestre diverse belastende livsstressorer.

En pige siger:

Jeg tænkte at Travellers kunne være interessant, vil gerne tale med andre jævnaldrende, der har problemer og lære af dem og få lettet mit hjerte.

4.5.5 Deltager feedback - Tilfredshedsbarometer

I interviewet bliver de 48 deltagere spurgt om, hvor tilfredse de var med de forskellige elementer i Travellers. Der spørges bl.a. til temaerne, øvelserne, materialet, vejlederne/underviserne samt Travellersgruppen. Derudover bliver deltagerne spurgt, om de generelt set har været tilfredse med Travellers forløbet.

4.5.6 Temaerne/øvelserne

Indholdsmæssigt har hvert møde³ et bestemt tema, hvortil der hører en række nøglebegreber og nøgleudsagn. Se nedenstående oversigt over møder i Travellers (tabel 4.3).

Tabel 4.3 Oversigt over møder i Travellers

Møde	Nøglebegreber	Slogan
1&2	* Livet er en rejse * Nogle gange kan vejen være mere besværlig end andre gange	* Livet er en rejse
3	* Vores selvfølelse er vores tro på eget selvværd	* Jeg er OK
4	* Stol på dine følelser - det er i orden at have dem * Det er sundt at udtrykke sig * Det er helt naturligt at opleve forandringer som stressende	* Vis dine følelser
5	* Mine tanker påvirker mine følelser * Jeg kan få det bedre ved at tage kampen op mod negative tanker * Nogle gange kan jeg ændre ved tingene, andre gange kan jeg ikke, men jeg kan ændre måden jeg tænker over tingene	* Jeg tænker, derfor er jeg
6	* Skæg og ballade gir mindre stress * Afslapning gir ny energi * Man fortjener en belønning, når dagturene og rejserne går godt	* Du er din egen bedste ven
7	* Alle har brug for støtte indimellem * Støtte kan være praktisk og/eller følelsesmæssig	* Brug dit netværk
8	* Livets udfordringer får os til at vokse * Der findes værktøjer, som kan hjælpe dig med at klare livet	* Livet kan håndteres

³ Travellers er et gruppeforløb, hvor gruppen mødes 8-9 gange à cirka 1½ time.

4 Unges tilfredshed med Travellersforløbet

Ud fra interviewene bliver det ganske klart, at nogle af temaerne/nøgleudsagnene optager deltagerne mere end andre. Udbyttet er således også større ved disse mødelektioner. Især mødetema 3, der beskæftiger sig med selvværd og selvfølelse (Jeg er OK), mødetema 5 om negative tanker (jeg tænker derfor er jeg) samt mødetema 7 (Brug dit netværk) har efterladt et særligt indtryk. Netop disse lektioner indeholder problemstillinger, som eleverne til dagligt kæmper med.

En pige siger:

Jeg var især begejstret for timerne om selvværd og negative tanker. Ved, at mange unge døjer med netop de problemer.

4.5.7 Materialet

Til Travellers - forløbet hører en række materialer, herunder et livskort, en dagbog samt klistermærker, deltagerne bliver i interviewet spurgt om materialets anvendelighed.

Klistermærker:

Langt de fleste af interviewpersonerne er kritiske over for klistermærkerne, idet de anser mærkerne for at være meget barnlige og ikke alderssvarende.

En pige siger:

Kunne ikke se ideen med klistermærkerne, synes de var meget barnlige.

Livskortet:

Deltagerne udtrykker derimod stor begejstring for livskortet. Livskortet er en visuel præsentation af de rejser, de unge mennesker har været på, og vigtige begivenheder angives således på kortet. Eleverne siger generelt, at det har været meget lærerigt at skulle tegne deres eget livskort og bl.a. føje

relevante personer, begivenheder og steder ind på kortet.

En pige siger:

Livskortet var super, jeg fik et godt overblik over mit liv, både de gode og dårlige sider, jeg tager det stadig frem og kigger på det.

Dagbogen:

De fleste Travellers elever har været meget tilfredse med de personlige rejsedagbøger. Dagbogen bliver i undervisningen typisk brugt til at dele tanker og problematikker med vejlederen, som den unge ikke ønsker at dele med den samlede Travellers gruppe. Typisk skriver deltagerne om relationelle problematikker, ex. forholdet til en kammerat, en lærer, til en kæreste eller forældre, men der bliver også skrevet om introverte problemstillinger såsom lavt selvværd, selvskaide, angst, manglende livslyst, spiseforstyrrelser samt mobning.

En pige siger:

Dagbogen, den kunne jeg rigtig godt lide, der kunne man sige ting, som man ikke ville ellers turde under mødet. Vejlederne gjorde mig trygge, og jeg turde dele mine hemmeligheder med dem. De dømte mig ikke. De gav bare råd og forståelse. Det var rigtig rart.

Vejlederen svarer så på elevens bekymringer eller glæder hver uge eller tager en personlig samtale.

4.5.8 Vejlederne/gruppen

Vejlederne:

Generelt set har deltagerne været meget tilfredse med vejlederne/underviserne.

4 Unges tilfredshed med Travellersforløbet

En pige siger:

Jeg syntes, at vejlederne har været dygtige og ikke mindst forstående, det var været dejligt at nogen ville lytte og høre på ens problemer.

Gruppen:

De fleste Travellers-elever syntes, de har været i en god, velfungerende gruppe, enkelte mener dog, at gruppen har været for stor⁴. Disse elever har således ikke turde åbne sig og betro sig til andre kursister eller underviseren.

En dreng siger:

Jeg turde ikke sige noget eller åbne mig i den store gruppe, der var for mange til, at jeg havde lyst til at sige noget.

Nogle af deltagerne snakkede også sammen uden for gruppen og dannede på den måde nye sociale bånd.

En pige siger:

Jeg var i en super gruppe, vi lyttede til hinanden og forsøgte at løse hinandens problemer. Vi snakkede også sammen uden for gruppen.

På det 8. og sidste Travellersmøde får eleverne uddelt et evalueringsskema. Skemaet fokuserer på deltagerens oplevelse og umiddelbare udbytte af Travellers-forløbet samt tilfredshed med gruppen og vejlederne. Spørgsmålet besvares ved at give karakteren fra 1-5. Tallet 1 er meget lidt tilfreds og tallet 5 er meget tilfreds. I tabel 4.4 vises gennemsnittet for besvarelserne af de 48 informanter. Som tabellen indikerer, har eleverne været tilfredse med både vejlederne og gruppen. Ydermere mener hovedparten, at de godt kan bruge de ideer og færdigheder, som Travellers gennem de 8 lektioner har behandlet.

Tabel 4.4 Karaktergennemsnit for besvarelserne

(N=48)	Karaktergennemsnit
Hvor tilfreds har du været med denne Travellersgruppe samlet set?	4,1
Hvor involveret blev du i Travellersgruppen?	3,9
Vil du kunne bruge de ideer og færdigheder, som Travellersprogrammet har behandlet?	4,1
Hvordan synes du, vejlederne har arbejdet med gruppen?	4,4

I evalueringsskemaet, som eleverne fik tildelt på det sidste møde blev eleverne ligeledes spurgt om, hvorvidt Travellers-forløbet har været gavnligt for

dem. Som tabel 4.5 viser, mener alle, at Travellers i et vist omfang har været gavnligt for dem.

⁴ Som udgangspunkt skal et Travellers hold bestå af max. 8 personer og min 4. personer. I enkelte tilfælde har nogle hold dog bestået af 10 elever.

4 Unges tilfredshed med Travellersforløbet

Tabel 4.5 Travellersforløbets gavnlighed

(N=48)	Meget	Noget	Ingen forskel
Oplever du, at Travellers forløbet har været gavnligt for dig?	22 (46%)	26 (54%)	0

En pige siger således om Travellers:

Jeg var meget glad for Travellers og var ked af da det sluttede. Travellers lærte mig så meget om selvværd osv. Jeg har fået en masse med i rygsækken. Alle vil kunne få gavn af Travellers, man får nogle gode redskaber til, hvordan man klarer ting.

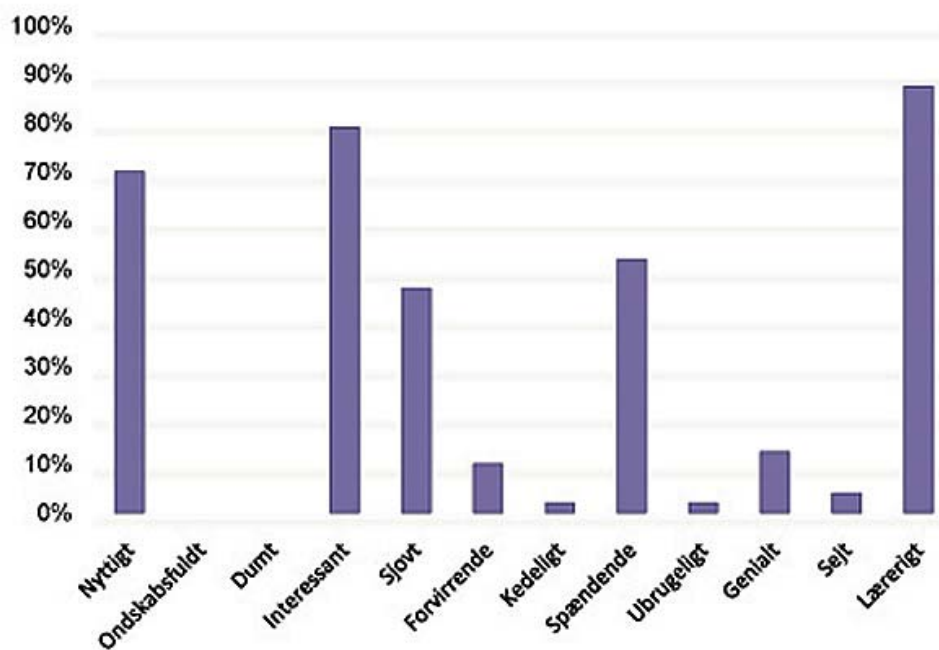
I evalueringsskemaet bliver eleverne ligeledes bedt om at sætte en cirkel om de ord, som de mener passer til Travellers-programmet samlet set. Nedenstående figur 4.2 viser de 48 elevers besvarelser.

Tabellen viser, at de adjektiver, der oftest knyttes til Travellers, er nyttige, interessante, lærerige samt spændende. Ingen mener forløbet har været ondskabsfuldt eller dumt, og kun en ganske lille andel (2 %) mener forløbet var ubrugeligt.

4.5.9 Efter Travellers

Interviewpersonerne bliver i slutningen af interviewet spurgt om, hvor meget Travellers fyldte i tiden efter, og hvorvidt Travellers er noget, han eller hun vender tilbage til, tænker på eller bruger? Informantgruppen blev interviewet 3-12 måneder

Figur 4.2 Meninger om Travellers-programmet

efter forløbet.

Effekt

For godt 2/3 af deltagerne har Travellers-forløbet haft en mere eller mindre gavnlige effekt på en række centrale individuelle parametre. Deltagerne rapporterer især om forbedringer/forandringer i forhold til selvværd/selvtillid, nogle sundhedsmæssige faktorer (rygning, spiseforstyrrelser), tankemæssige og kognitive strategier, netværket, håndtering og løsning af personlige og følelsesmæssige problemstillinger samt åbenhed/fortrolighed. I det nedenstående vil disse positive og gavnlige effekter af Travellers forløbet blive berørt.

Selvværd/selvtillid

Især et forbedret selvværd samt selvtillid er et dominerende tema i interviewene. En overvejende del af deltagerne har haft og har stadig problemer med lavt selvværd, men deltagelse i Travellers har skabt positive forandringer. Et væsentligt koncept i Travellers er netop at fremme den mentale sundhedstilstand og trivsel, herunder at styrke den pågældendes selvværd.

En dreng siger således:

Nogen gange når jeg har dårlige perioder med selvværdet, så bruger jeg Travellers. Travellers er en god måde at forandre sig indvendigt. Det er et godt værktøj til at komme videre, hvis man ikke har det godt med sig selv.

Sundhedsmæssige faktorer

Nogle af deltagerne siger, at de efter Travellers-forløbet har fået en sundere livsstil i form af mere motion, bedre kost, rygestop samt et mindre forbrug af alkohol.

En pige siger:

Jeg fik meget ud af Travellers, bedre økonomi, vægttab, holdt op med ryge og drikke... forbedringerne skyldes klart Travellers.

Tankemæssige/kognitive strategier

Ifølge en del af deltagerne har Travellers været en medvirkende årsag til, at de ser lysere på tingene. Deltagerne er, således ifølge dem selv, blevet bedre til at udfordre deres negative tanker. Gennem kritisk evaluering af livsbegivenheder støtter Travellers netop den unge i en kognitiv omstrukturering. Det er vigtigt at fremhæve, at kognitiv omstrukturering ikke handler om at gøre en vanskelig eller svær situation god, men at finde mere og nyttige måder at møde og forstå situationer og begivenheder på og tænke mere positivt. Kort sagt hjælper Travellers de unge med at udforske alternative tænkemåder i forhold til konkrete hændelser.

En pige siger:

Travellers har fået mig til at se lysere på tingene, jeg er blevet mere bevidst om mine negative tanker og er efter Travellers blevet bedre til at takle dem.

En anden pige siger:

Det, jeg bruger mest fra Travellers, er at vende negative situationer til noget positivt.

Netværket – at søge hjælp og støtte

En af Travellers' målsætninger er, dels at den unge identificerer sit eksisterende netværk, dels at den unge gives værktøjer til at bruge netværket, og endeligt at den unge finder tilgængelig støtte i forhold til de oplevelser, den enkelte har haft. Megen forskning viser, at støtte fra voksne og jævnaldrende kan mindske den unges følelse af ensomhed og isolation og være med til at fremme følelsen af selvværd i vanskelige og stressede perioder (D'Imperio, Dublow & Ippolito, 2000). En del af interviewpersonerne mener, at de ikke kun er blevet bedre til at skabe netværk, men også til at søge støtte og vejledning i det netværk, som de allerede har.

En dreng siger:

Jeg er blevet langt bedre til at bede om hjælp i det netværk, jeg allerede har. Min familie og venner vil jo gerne hjælpe, men det kræver jo også at man erkender sine problemer og vil hjælpes, og det vil jeg gerne.

Håndtering og løsning af personlige og følelsesmæssige problemstillinger

Et kerneområde i Travellers er at lære de unge at mestre de personlige og følelsesmæssige problemer, som de møder på deres vej, det kan eksempelvis være konkrete problemstillinger som forældres skilsmisse eller mere diffuse følelsesmæssige problemstillinger fx. en generel tristhed som den unge ikke selv ved, hvor kommer fra og ikke kan løsrive sig fra. Ved at støtte og udvikle mestringsfærdigheder hos de unge kan man derfor øge den psykosociale kompetence og ruste den unge til at håndtere de stressorer, som han eller hun kommer til at møde. Travellers fokuserer således på at udvikle de unges mestringssevne gennem elementer som selvværd, følelsesmæssige udtryk, personlig opbygning, livsstil og meningsdannelse. I følge en overvejende del af deltagerne har Travellers i høj grad været med til at give centrale og nyttige redskaber i forhold til at håndtere livets op- og nedture.

En pige siger:

Det har været svært for mig at håndtere mine forældres skilsmisse, men Travellers har i høj grad lært mig at håndtere livets op- og nedture, jeg ser mere lyst på tingene.

En dreng siger:

Det var været svært for mig, da mine forældre blev skilt, og jeg er også blevet mobbet meget, men Travellers hjalp mig lidt på vej i forhold at løse nogle af mine problemer.

Åbenhed og nye sociale bånd

En række af deltagerne siger, at Travellers forløbene har bevirket, at de er blevet mere åbne over for andre, viser mere tillid til andre og er således blevet bedre til at knytte sociale relationer. Nogle har fået venner i Travellers-gruppen og har ydermere udviklet nye venskaber og relationer uden for gruppen. Gruppearbejdet har ifølge nogle af deltagerne bevirket, at de er blevet bedre til at lytte til andres problemstillinger og støtte andre personer i og uden for gruppen.

En pige siger:

Vi talte meget sammen uden for Travellers, jeg blev lidt overrasket over den åbenhed, men det er dejligt med nye venner, man kan betro sig til.

En anden pige:

Jeg er kommet tættere på nogle af mine klassekammerater og er mere imødekommende over for andre. Folk er mere trygge ved mig nu, fordi jeg viser mere af mig selv, det kan jeg takke Travellers for.

Ingen effekt

Cirka 1/3 af informantgruppen siger, at Travellers ikke fyldte ret meget i tiden efter, og at de generelt set ikke har anvendt forløbet. Travelers har således - i følge deres udsagn - ikke haft den store effekt og virkning. Ofte angiver interviewpersonerne, at de ikke har tid til at tænke på Travellers, da deres hverdag er domineret af andre aktiviteter. Nogle har anvendt Travellers i en kort periode, hvorefter forløbet og tillærte redskaber er gledet i baggrunden. Andre i denne gruppe angiver, at Travellers måske er blevet anvendt ubevidst i mødet med belastende livsforhold/situationer. Andre igen havde helt andre forventninger til forløbet, hvilket har påvirket udbyttet i negativ forstand. Udsagn vedrørende Travellersforløbets manglende effekt:

Det fylder ikke rigtig noget, der er heller ikke plads til det, vil jeg sige. Jeg vender ikke tilbage til det.

Desværre fylder Travellers ikke ret meget, jeg har rigtig travlt. Har haft papirerne fremme en enkelt gang.

Travellers har ikke fyldt noget bagefter, tænkte at det var endnu en ting, der ikke virkede, har prøvet så meget.

Ikke fyldt særligt meget, har ikke brugt det, måske ubevidst.

Virker utroligt simpelt, gjorde ikke det store indtryk, det har ikke rykket noget i mig, og det var en lettelse for mig, da det sluttede.

4.6 Sammenfatning

Screeningsresultaterne fra Sayle-spørgeskemaet viser, at der i informantgruppen var forekomst af bl.a. selvskadende adfærd samt følelsesmæssige

og personlige problemer, hvilket berettiger dem til et Travellers-forløb. De 48 informanter er i deres hverdag mere eller mindre belastet af en række psykosociale problemstillinger og er derfor ikke overraskede over, at de fik tilbudt et Travellers-forløb. Især lektion 3, hvor der arbejdes med selvværd og selvfølelse samt lektion 5 om negative tanker og lektion 7, brug dit netværk har været meget lærerigt og anvendeligt for Travellers-deltagerne. Evalueringsskemaerne viser, at eleverne generelt set har været meget tilfredse med Travellers-gruppen, vejlederne og det generelle udbytte af Travellers. Interviewene - som blev foretaget 3-12 måneder efter forløbet - indikerer, at godt 1/3 ikke har anvendt Travellers. Restgruppen har anvendt Travellers i mere eller mindre grad. Nogle deltagere rapporterer således om positive forandringer i forhold til følgende parametre, selvværd/selvtillid, sundhedsmæssige faktorer, tankemæssige og kognitive strategier, netværket, håndtering og løsning af personlige og følelsesmæssige problemstillinger samt åbenhed og nye sociale bånd.

Litteratur

B

Bjergsø, Michael Olesen; Mouazzene, Susanne; Zøllner, Lilian; Jensen, Børge: Travellers i de gymnasiale uddannelser på Fyn. Center for Selvmordsforskning, 2009.

D

D'Imperio, R.; Dublow, E. & Ippolito, M.: Resilient and stress-affected adolescents in an urban setting. *Journal of Clinical Child Psychology*, 29 (1), 2000, 129-142.

E

Ejdesgaard, Bo Andersen: Selvmordsadfærd blandt etniske minoriteter i Danmark – et pilot-projekt. Center for Selvmordsforskning, 2009.

Ejdesgaard, Bo Andersen; Stephensen, Iben; Jensen, Børge; Zøllner, Lilian; Sørensen, Vagn Mørch; Lassen Vibeke og Mouazzene, Susanne: Unges selvmordstanker og selvmordsadfærd. Center for Selvmordsforskning, 2009.

R

Rasmussen, Hanne O. og Zøllner, Lilian: Travellers i Folkeskolen – forebyggelsesprojekt for sårbare unge med dansk og anden etnisk baggrund. Midtvejsrapport. Center for Selvmordsforskning, 2008a.

Rasmussen, Hanne O.; Ejdesgaard, Bo Andersen; Mouazzene, Susanne; Jensen, Børge og Zøllner, Lilian: Travellers i Folkeskolen – fore-

byggelsesprojekt for sårbare unge med dansk og anden etnisk baggrund – Afsluttende rapport. Center for Selvmordsforskning, 2008b.

S

Sørensen, Vagn Mørch: Travellers. Faktaserien nr. 26. Center for Selvmordsforskning, 2010.

Sørensen, Vagn Mørch; Jensen, Børge; Ejdesgaard, Bo Andersen: SAYLE Saving Young Lives Everywhere – et screeningsredskab. Faktaserien nr. 27. Center for Selvmordsforskning, 2010

Stephensen, Iben og Zøllner, Lilian: Selvmordsadfærd og selvskade blandt etniske minoriteter - Rapport 1, del 2. Center for Selvmordsforskning, 2008.

Z

Zøllner, Lilian: Selvskade og resiliens blandt etniske minoriteter - Rapport 1, del 1. Center for Selvmordsforskning, 2008.

Zøllner, Lilian og Jensen, Børge: Sårbarhed og (mis)trivsel blandt unge – i Folkeskolens ældste klasser. Center for Selvmordsforskning, 2010a.

Zøllner, Lilian og Jensen, Børge: Selvskadende adfærd blandt unge i de gymnasiale uddannelser. Center for Selvmordsforskning, 2010b.

